

“Geldgedrag wordt onbewust gestuurd door innerlijke behoeften en kent vele verborgen boodschappen.”

GELDPROBLEEM IS EEN GEDRAGSPROBLEEM, GELDCONSELEN BIJDT UITKOMST

Door: Petra Kapper

Wat komt het eerste bij je op bij het horen van iemand met een geldprobleem? Heb je een oordeel of ben je neutraal? In hoeverre begeleid jij cliënten met een geldprobleem door op zoek te gaan naar de daaronder liggende gevoelens en behoeften of verwijst je naar een specialist zoals een schuldhulpverlener of budgetcoach?

Dit artikel gaat over geldproblemen. Nu eens met het accent op het gedrag en niet op het geld. Aan bod komen de volgende vragen: wat is eigenlijk een geldprobleem, wat doet dit met een mens en welke verborgen betekenissen kent geld zoal? En ten slotte komt de meerwaarde van de counselor aan bod. Hoe kun je iemand met een geldprobleem op weg helpen, hoe kun je het verschil maken?

Wanneer kun je spreken van een geldprobleem? Het is duidelijk dat iemand die zijn schulden en rekeningen niet meer kan betalen, een geldprobleem heeft. Maar hoe zit het met diegene die aan het einde van de maand een tekort heeft? Of met iemand die het kopen maar niet kan laten? En denk eens aan diegene die zich in een lastige fase van het leven bevindt; vaak moet hij ook de financiën op orde houden of aanpassen. Dit is ook iemand die een probleem met geld heeft en risico loopt op schulden. Hoe eerder deze persoon het gedrag kan aanpassen, des te beter.

“Geld is emotie” hoor je vaak. Geldgedrag wordt onbewust gestuurd door innerlijke behoeften en kent vele verborgen boodschappen. Wie kent niet iemand die zijn kinderen dure cadeaus geeft om zijn liefde te tonen of in de hoop hierdoor de band te verstevigen of misschien ook wel om een schuldgevoel af te kopen. Ook zie je dat mensen dure merkleding of

een bepaald merk scooter, telefoon etc. aanschaffen om ‘erbij’ te horen. Iemand kan ver gaan om ‘erbij’ te horen en om sociale uitsluiting te voorkomen. Als counselor weet je hoe heftig deze gevoelens kunnen zijn, wat deze teweegbrengen en hoelang iemand hier last van kan hebben.

Geld is een belangrijk instrument, met geld kun je veel. Geld maakt het mogelijk de baas te spelen, je te onderscheiden van de rest. Je kunt je meer veroorloven dan mensen die geen geld hebben. Dit kan zowel bewondering als afgunst opwekken. De samenhang tussen geld en emotie gaat verder, het gaat niet alleen om het kunnen aanschaffen. Je kunt geld ook gebruiken om te sparen en/of om je te verzekeren. In Nederland wordt veel gespaard en verzekerd. Men heeft behoefte aan een financiële buffer, omdat dit een goed gevoel geeft. Iemand is dan op zoek naar zekerheid en veiligheid en door te sparen en zich te verzekeren, denkt men dit te kopen. Ook hier ligt dus een innerlijke behoefte aan ten grondslag.

Kortom, iemand is er zich niet bewust van, maar wel op zoek naar bijvoorbeeld liefde, gezamenlijkheid, respect, waardering, macht, vrijheid, veiligheid en zekerheid. En dat onzekerheid de behoefte aan die gevoelens vergroot, moge duidelijk zijn. Ook zelfverzekerde mensen kennen onzekere momenten, zeker in de lastige perioden van hun leven. Dit alles behoort tot het werkdomein van de counselor. Mensen lopen in deze lastige periode risico. In tijd van crisis neemt de kans op een geldpro-

bleem of een schuld toe. Ongemerkt, onbewust, onbedoeld en ongewild geeft iemand meer uit dan hij wil of kan, omdat allerlei innerlijke behoeften hierom vragen. Een counselor, die gewend is over heftige gevoelens te praten en het vertrouwen heeft, kan zijn cliënt een dienst bewijzen door de gevoelens te koppelen aan geld. Wat betekent geld voor de cliënt, wat zijn de verborgen betekenissen? Inzicht en bewustwording in patronen kan het verschil maken. De counselor heeft hier dus een preventieve werking, beter dan te zien hoe iemand zich moet wenden tot schuldhulpverlening waar het accent komt te liggen op schuldbemiddelen en kostenbeheersen.

We leven in een complexe maatschappij. Momenteel is onze verzorgingsstaat aan versobering onderhevig. Meer en meer wordt gewezen op de eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. In aanvulling op de sociale voorzieningen ontstaat een stelsel aan verzekeringen. Ieder mens moet keuzes maken. Dat lijkt interessant, maar kan en wil een ieder dit. Keuzes moeten gemaakt worden op het gebied van bijvoorbeeld zorgverzekering, energiemaatschappij, provider en aanvullend pensioen. Kun jij uit de veelheid van aanbieders een juiste keuze maken? Je moet niet alleen keuzes maken, je moet ook alert zijn. Je moet weten op welke toeslagen, subsidies, kwijtscheldingen etc. je recht hebt. Vaak moet je zelf actie ondernemen, soms ontvang je een toeslag zonder dat je die aanvraagt en erger nog, zonder dat je hier recht op hebt. Om keuzes te kunnen maken moet je kennis hebben en je weg in onze informatiemaatschappij weten te vinden.

Reclame is verankerd in onze maatschappij en doet een beroep op onze gevoelens van macht, status, liefde, veiligheid en zekerheid. Voorgespiegeld wordt dat producten geluk brengen. Je moet wel stevig in je schoenen staan, wil je hier weerstand aan kunnen bieden. Weerbaarheid, stevigheid en het maken van keuzes behoren tot het werkdomein van de counselor. Het onderwerp geld leent zich uitstekend hiervoor. Door dit onderwerp mee te nemen, kun je in de begeleiding teruggaan naar de basis: Wat heb je echt nodig om van te leven?

Welke groepen hebben een geldprobleem? Niet alleen het aantal mensen met schulden of betalingsproblemen neemt toe, ook andere doelgroepen verarmen of lopen risico. Naast de meer bekende groepen lopen ouderen, kleine zelfstandigen en zzp'ers risico. Gezien de crisis lopen mensen voor wie het inkomen wijzigt, zoals bij scheiding, overlijden, werkloosheid, ziekte etc. risico. Het risico neemt toe bij een samenloop, zoals bij een scheiding en werkloosheid. Niet vergeten mag worden dat omgaan met geld ingewikkelder is geworden, het simpel betalen en sparen van geld ligt achter ons, het betalingsverkeer is abstract. Daarbij zijn velen welvaart gewend. Een telefoon, een auto en andere materie is normaal. Men is niet gewend en heeft niet geleerd om op de kleintjes te letten.

De schuldhulpverlener en budgetcoach houden zich bezig met particuliere huishoudens. Deze vakken zijn relatief nieuw en vooral het vak van schuldhulpverlener is aan verandering onderhevig. Waar vroeger ook aandacht besteed werd aan begeleiding in gedrag, gaat nu de aandacht naar het financiële plaatje. Dit heeft te maken met het toenemend aantal hoge en complexe schulden en de keuze die de gemeente maakt. Sinds dit jaar heeft de gemeente een zorgplicht voor deze groep. Uit geldgebrek beperken veel gemeenten zich tot begeleiding van diegenen die gemotiveerd zijn, 'rijp' zijn voor schuldbemiddeling. Voor gedragsverandering wordt verwezen naar specialisten en/of vrijwilligers. Budgetcoaches houden zich niet bezig met het bemiddelen in schulden, zij zetten zich meer preventief in. Centraal staat het huishoudboekje. Uiteraard weten zij dat het gedrag belangrijk is, maar budgetcoaches zijn geen gedragsdeskundigen, zij richten zich vooral op het financiële

plaatje. Maar wie begeleidt nu het gedrag, wie slaat de brug tussen het geld en het gedrag?

De counselor is diegene die de brug kan slaan. De counselor ziet het verband tussen het innerlijk krachtenveld van normen en waarden, overtuigingen, emoties en de uitwerking hiervan in het omgaan met geld. De counselor is de persoon bij uitstek die kan motiveren en stimuleren, ook met geld. Verandering vindt dan plaats op basis van gedragsverandering, niet op basis van een ander financieel plaatje. Sterker, de counselor is degene, die in het proces van bewustwording en inzicht kan begeleiden in het maken van concrete keuzes. Begeleiding met een kop en een staart.

Ik daag de counselor uit dit onderwerp ter hand te nemen, mensen te vragen of en hoe zij zich financieel redden. Het is zinvol samen met je cliënt te onderzoeken welke rol geld in zijn leven speelt en welke innerlijke behoeften, waarden, normen en persoonlijke overtuigingen hieraan ten grondslag liggen. Bij deze vraag ik counselors het taboe op dit onderwerp te doorbreken en zonnig te kijken hoe je orde op zaken kunt stellen. Wat heeft de counselor nodig om zijn dienstenpakket uit te breiden? Uitgangspunt is gezond verstand en enige kennis van huishoudbudgetten, sociale wetgeving en belasting. Verder moet hij oog hebben voor de valkuilen in het omgaan met geld en de competenties die de cliënt kan inzetten. De aanwezige kunde van de counselor, aangevuld met kennis en kunde op het gebied van geld is de kracht van geldcounselors en kan het verschil maken.

Wil je aan de slag met dit onderwerp, volg dan de workshop “Geldprobleem is gedragsprobleem”.

Voor informatie over de workshop: www.deweg-praktijk.nl

